

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/22462,Fabryka-Samochodow-Malolitrazowych-Zaklad-nr-1-w-Bielsku-Bialej.htm>
2023-06-05, 18:46

Fabryka Samochodów Małolitrażowych Zakład nr 1 w Bielsku-Białej

Fabryka Samochodów Małolitrażowych Zakład nr 1 w Bielsku-Białej, największy zakład powstałego w 1971 kombinatu FSM, skupiającego 12 zakładów z Bielska-Białej, Skoczowa, Ustronia, Czechowic-Dziedzic, Tychów, Sosnowca i Częstochowy. Zakład nr 1 powstał w miejsce Wytwórni Sprzętu Mechanicznego Polmo, produkującej podzespoły do samochodów Syrena. Od 1972 produkowano w nim kolejne wersje tego samochodu, a w l. 80. także Fiaty 126p. 1980 w FSM zatrudnionych 34 tys. osób, w tym 10,4 tys. w Zakładzie nr 1. 16 VII 1980 na Wydziale Montażu Syreny Zakładu nr 1 FSM odbył się krótkotrwały strajk ekonomiczny, 25 VIII 1980 powstał kierowany przez Kazimierza Pilarza Komitet Robotniczy, który przekazał zebrane wśród załogi postulaty dyrekcji Zakładu nr 1. 28 VIII 1980 na kilku wydz. rozpoczęły się strajki solidarności z Wybrzeżem, nast. dnia przystąpiła do nich cała załoga. Strajk trwał do 30 VIII 1980. IX 1980 przedstawiciele Zakładu nr 1 FSM Kazimierz Szmigiel i Antoni Włoch weszli w skład MKZ NSZZ „S” w Bielsku-Białej. X 1980–11 XII 1981 w zakładzie ukazywał się biuletyn „Solidarność”. 10 I 1981 wybory do KZ, przew. K. Pilarz, zastępcami Andrzej Kralczyński i Zdzisław Dudek. Do „S” w Zakładzie nr 1 należało wówczas blisko 9 tys. pracowników, była to największa zakładowa organizacja „S” w Regionie Podbeskidzie. VI 1981 podczas I WZD Regionu Podbeskidzie do Prezydium ZR wybrani zostali z komisji A. Kralczyński i A. Włoch, obaj zostali też delegatami na I KZD, nast. A. Kralczyński wszedł w skład KK NSZZ „S”. 13 XII 1981 internowano 7 członków „S” z Zakładu nr 1. 14 XII 1981 ok. 2,5 tys. pracowników z pierwszej i drugiej zmiany (gł. robotnicy z Narzędziowni i Wydz. Montażu Syreny) nie podjęło pracy. Następnego dnia strajkowało ok. 500

pracowników Narzędziowni. Próby zorganizowania strajku podejmowano jeszcze w dwóch kolejnych dniach. I 1982 K. Szmigiel został skazany przez Sąd Wojewódzki w Bielsku-Białej na 5 lat pozbawienia wolności za kontynuowanie zakazanej działalności związkowej. II 1982 pracownicy Zakładu nr 1 FSM A. Włoch, Janusz Kudełka, Grzegorz Jaroszewski i Jerzy Binkowski utworzyli podziemną Regionalną Komisję Wykonawczą Trzeci Szereg NSZZ „S” Regionu Podbeskidzie. Jej przew. został J. Binkowski, frezer z Narzędziowni. W 1982 (gł. V) zatrzymano, a nast. internowano 21 osób z Zakładu nr 1 FSM, w tym A. Włocha i A. Kralczyńskiego. Prokuratorskie sankcje otrzymali J. Kudełka, Zbigniew Jura, Józef Pawlus i Józef Zasański. VII 1982 w Zakładzie nr 1 FSM powstała Tymczasowa Komisja Zakładowa NSZZ „S”, pod przew. Tadeusza Krywulta. W jej skład weszli pracownicy z różnych wydz. Zakładu nr 1, m.in. Zbigniew Retecki, Roman Kociołek, Eugeniusz Kulaszka, Stanisław Mosz i Krzysztof Jeż. TKZ do 1989 wydawała podziemny „Informator NSZZ »Solidarność«”. Pod koniec 1983 SB rozbiła zarówno RKW, jak i TKZ. Od tego czasu regionalnymi strukturami „S” kierowali m.in. A. Kralczyński, Jan Frączek i Edward Polak z Zakładu nr 1 FSM, a na czele TKZ stanął Z. Retecki, późn. A. Kralczyński i J. Frączek. IX 1985 aresztowani, nast. skazani zostali A. Kralczyński, J. Frączek i E. Polak, co spowodowało roczną przerwę w działalności TKZ i znaczne ograniczenie aktywności RKW. 24 IX 1988 powołanie jawnej Komisji Organizacyjnej NSZZ „S” przez grupę pracowników Zakładu nr 1 FSM, przew. Ryszard Penkala, w składzie prezydium: A. Kralczyński, J. Frączek (obaj wcześniej zwolnieni z FSM) oraz E. Polak i Aleksander Marek. Miesiąc późn. A. Kralczyński, J. Frączek i E. Polak weszli w skład jawnej Komisji Fabrycznej „S” FSM. IV 1989 J. Frączek i A. Kralczyński zostali przywróceny do pracy w Zakładzie nr 1 FSM, 4 VI 1989 A. Kralczyński został wybrany na senatora, a 25 IX 1989 J. Frączek na przew. Komisji Zakładowej Zakładu nr 1 FSM, a nast. przew. Komisji Fabrycznej NSZZ „S” FSM. XII 1990 kombinat FSM przekształcony w sp. akcyjną. V 1992, po wykupieniu akcji przez Fiata, zmiana nazwy na Fiat Auto Poland (od IV 2015, po połączeniu koncernów Fiat i Chrysler FCA Poland). Równocześnie rozpoczął się proces tercjalizacji – wydzielania

nowych sp. w ramach FAP. IX 2000 zakończenie produkcji Fiata 126p w Bielsku-Białej, produkcja modeli Uno, Siena i Palio Weekend przeniesiona do zakładu FAP w Tychach. Spółki Fiata w Bielsku-Białej skupiły się na produkcji podzespołów samochodowych. Największą z nich jest spółka FCA Powertrain Poland, produkująca silniki wysokoprężne i benzynowe, zatrudniająca ok. 1150 osób. Działa tam 5 związków zawodowych, z których największym jest „S”, skupiająca ok. 200 pracowników. Od 2002 przewodniczącą Międzyzakładowej Organizacji Związkowej NSZZ „S” FCA Poland, skupiającej 1320 członków zatrudnionych w 18 polskich sp. Fiata, jest Wanda Stróżyk.

Artur Kasprzykowski

[Region Podbeskidzie, Bielsko-Biała](#)

[Poprzedni](#)
[Następny](#)

[Zgłoś błąd lub potrzebę uzupełnienia](#)